

۱۲۵۸۲

دانشگاه سیستان و بلوچستان

تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ی علوم اقتصادی

عنوان:

تأثیر حقوق مالکیت معنوی (فکری) بر اختراع،

انتقال تکنولوژی و رشد اقتصادی

استاد راهنما:

دکتر احمد اکبری

استاد مشاور:

دکتر مصیب پهلوانی

تحقیق و نگارش:

محمود ملکی سورکی

استاد مشاور
دکتر محمد علی پور
تعمیرات

۱۳۸۸/۸/۲۰

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است)

مهرماه ۸۸

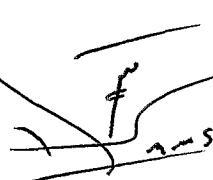
۱۲۷۵۸۳

بِسْمِ تَعَالَى

این پایان نامه با عنوان تأثیر حقوق مالکیت معنوی (فکری) بر اختراع، انتقال تکنولوژی و رشد اقتصادی قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد علوم اقتصادی توسط دانشجو محمود ملکی سورکی تحت راهنمایی استاد پایان نامه دکتر احمد اکبری تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

محمود ملکی سورکی

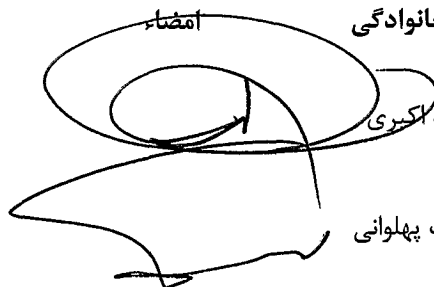

این پایان نامه ... واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ... توسط هیئت داوران بررسی و درجه ... به آن تعلق گرفت.

تاریخ

امضاء

نام و نام خانوادگی

دکتر احمد اکبری

استاد راهنما:

دکتر مصیب پهلوانی

استاد مشاور:

دکتر نادر مهرگان

داور 1:

دکتر نظر دهمرده

داور 2:

دکتر جواد سورکی

نماینده تحصیلات تکمیلی:

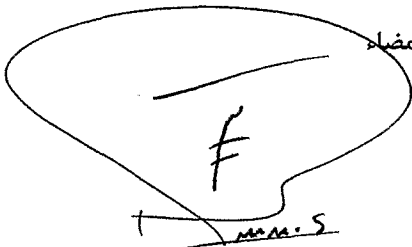

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب محمود ملکی سورکی تأیید می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: محمود ملکی سورکی

امضاء

M.M.S.

تقدیم به:

روان پاک شهداء

که قلب تاریخند، که امامزادگان عشقند^۱

اگر آرامشی برای نشستن و نوشتن است،

اگر آسایشی برای تحصیل علم است،

اگر اکسیژنی برای نفس کشیدن است ...

از لطف خدا و صدقه سر شهداست.

افسوس که ما غفلت زدگان تاریخیم ...

^۱ شهداء امام زادگان عشقند که مزارشان زیارتگاه اهل یقین است. امام خمینی (ره)

سیاسگزاری:

من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق. اکنون که به فضل پروردگار این پایان نامه به پایان رسیده است نگارنده بر خود لازم می داند از همه ی بزرگوارانی که وی را در نگارش و ارائه ی نوشته ی حاضر همراهی کرده اند صمیمانه تشکر و تقدیر کند. جناب آقای دکتر اکبری در عین راهنمایی های ارزنده ای که در طی انجام پایان نامه داشته اند، برای بنده معلم اخلاق و اسوه ای از مدیریت ایرانی نیز بوده اند. جناب آقای دکتر پهلوانی که عهده دار مسئولیت استاد مشاور بودند نکات راهگشایی را به بنده یادآور شدند و تلاش و کوشش بی دریغ ایشان همواره بنده و سایر دانشجویان را به حرکت واداشته است. بی گمان بدون راهنمایی اساتید راهنما و مشاور اتمام این پایان نامه ممکن نبود. قدردان زحماتشان هستم. فرصت را غنیمت شمرده و از همه ی اساتید گرانقدرم در طول ۱۸ سال تحصیل، بخصوص در مقطع کارشناسی ارشد، تشکری وافر می کنم. همچنین از همدلی و همکاری پدر و مادر عزیز و زحمتکشم و نیز از صبر و متانت و یاری همسر صبورم طی مراحل مختلف تدوین پایان نامه صمیمانه و خاضعانه تقدیر و تشکر می کنم. و السلام علی من التبع الهدی ...

چکیده:

هدف این پایان نامه بررسی تأثیر حقوق مالکیت معنوی بر اختراع، انتقال تکنولوژی و رشد اقتصادی در کشورهای مختلف به ویژه ایران است.

بحث اصلی در موافقت با حقوق مالکیت معنوی مستحکم تر در جهان این است که اختراع و انتقال تکنولوژی را با منفعت رساندن به همه ی مناطق دنیا ترغیب می کند. لیکن، برخی کشورهای در حال توسعه اظهار می دارند که حفاظت قویتر از حقوق مالکیت معنوی (IPR) تنها قدرت انحصاری شرکت های بزرگ که در کشورهای صنعتی واقع شده اند را افزایش می دهد، و به کشورهایی که تکنولوژی را وارد می کنند زیان می رساند.

رابطه ی بین قدرت نظام حقوق مالکیت معنوی (IPR) و نرخ رشد کشورها با توجه به دیدگاه های تئوریک میهم است، و بستگی به مجرای که از طریق آن تکنولوژی منتقل می شود و نیز مراحل مختلف توسعه یافتگی کشورها دارد. با استفاده از یک مدل پنل دیتا و داده های آماری دو گروه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه طی دوره ی ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۵، نتایج ما نشان می دهد که رابطه ی مثبت و معنی داری بین حفاظت از حقوق مالکیت معنوی و انتقال تکنولوژی وجود دارد، اما IPR تأثیر منفی و معنی داری روی اختراع دارد.

ویژگی نوین این پایان نامه این است که از داده های پنل استفاده می کند و به این موضوع از دید اقتصادی نگاه می کند.

کلمات کلیدی: حقوق مالکیت معنوی (فکری)، رشد اقتصادی، اختراع، پروانه بهره برداری، انتقال تکنولوژی، حق ثبت اختراع.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- تعریف مسئله و بیان سؤالهای اصلی تحقیق
۴	۳-۱- سابقه و ضرورت انجام تحقیق
۵	۴-۱- فرضیه ها
۵	۵-۱- هدف ها
۶	۶-۱- کاربرد تحقیق حاضر
۶	۷-۱- استفاده کنندگان از نتایج پایان نامه
۷	۸-۱- نوآوری طرح
۷	۹-۱- روش انجام تحقیق
۷	۱۰-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۸	۱۱-۱- جامعه ی آماری و تعداد نمونه
۸	۱۲-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸	۱۳-۱- مشکلات اجرای طرح
۹	۱۴-۱- سازماندهی تحقیق
۱۰	فصل دوم: تعاریف و مسائل حقوقی مربوط به حقوق مالکیت معنوی
۱۱	۱-۲- مقدمه
۱۳	۲-۲- تعریف لغوی مالکیت
۱۴	۳-۲- تعریف حقوقی مالکیت
۱۵	۴-۲- تعریف حق مالکیت به مفهوم خاص (مالکیت فکری یا معنوی)
۱۵	۵-۲- ساختار اساسی حق مالکیت
۱۶	۶-۲- مصادیق حقوق مالکیت معنوی
۱۸	۷-۲- سابقه و تحول حق مالکیت فکری و معنوی در جهان
۲۰	۸-۲- پیشینه ی حق معنوی مؤلف در حقوق ایران

۲۱ ۹-۲- حمایت بین المللی حق مالکیت فکری
۲۳ ۱۰-۲- تاریخچه ی مالکیت معنوی در جهان
۲۳ ۱۱-۲- سازمان جهانی مالکیت معنوی
۲۴ ۱۲-۲- فعالیت های سازمان جهانی مالکیت معنوی
۲۵ ۱۳-۲- روابط WIPO با سازمان جهانی تجارت
۲۶ ۱۴-۲- موافقت نامه ی جنبه های تجاری حقوق مالکیت معنوی (TRIPS)
۲۸ ۱۵-۲- جمهوری اسلامی ایران و حمایت از حقوق مالکیت معنوی
۳۰ ۱۶-۲- اهمیت و فواید شناسایی و حمایت حق مالکیت فکری
۳۲ ۱۷-۲- یک مسئله مهم و بین المللی
۳۳ ۱۸-۲- موارد مجاز استفاده از آثار فکری دیگران
۳۳ ۱۹-۲- رابطه ی حقوقی آثار فکری با پدیدآورنده یا خالق آن
۳۵ ۲۰-۲- شیوه های حمایت از حقوق مالکیت معنوی
۳۶ ۲۱-۲- حقوق مالکیت معنوی مورد حمایت در سازمان جهانی تجارت
۳۹ ۲۲-۲- خلاصه، جمع بندی و نتیجه گیری
۴۱ ۲۳-۲- منابع و مأخذ مورد استفاده در این فصل
۴۴ فصل سوم: جنبه های اقتصادی حقوق مالکیت معنوی
۴۵ ۱-۳- مقدمه
۴۶ ۲-۳- اهمیت دارایی های فکری
۴۷ ۳-۳- شیوه های حمایت از دارایی های فکری
۴۹ ۴-۳- گستردگی شمول حقوق مالکیت معنوی
۴۹ ۵-۳- اهمیت حمایت از حقوق مالکیت معنوی و پیامدهای تجاری آن
۵۳ ۶-۳- چرا سازمان تجارت جهانی ؟
۵۳ ۷-۳- نظام بین المللی و حمایت از حقوق مالکیت معنوی
۵۷ ۸-۳- کشورهای در حال توسعه و حمایت از حقوق مالکیت معنوی
۶۱ ۹-۳- حقوق مالکیت معنوی جنبه های اقتصادی
۶۴ ۱۰-۳- دلایل و شیوه های حمایت از مالکیت های فکری در صادرات
۶۴ ۱۱-۳- اهمیت مالکیت های فکری در فعالیت صادراتی
۶۵ ۱۲-۳- مقدمه ای بر حقوق مالکیت معنوی (IPR)
۶۸ ۱۳-۳- حقوق مالکیت معنوی و رشد اقتصادی
۶۹ ۱۴-۳- مجرای تجاری

۶۹ ۱۵-۳ - مجرای سرمایه گذاری مستقیم خارجی
۶۹ ۱۶-۳ - مجرای پروانه ی بهره برداری
۷۰ ۱۷-۳ - حقوق مالکیت معنوی و اختراع
۷۲ ۱۸-۳ - حقوق مالکیت معنوی و انتقال تکنولوژی بین المللی
۷۳ ۱۹-۳ - حقوق مالکیت معنوی و تجارت بین المللی
۷۴ ۲۰-۳ - حقوق مالکیت معنوی و FDI
۷۵ ۲۱-۳ - حقوق مالکیت معنوی و پروانه ی بهره برداری
۷۸ ۲۲-۳ - حقوق مالکیت معنوی و پتنت دادن خارجی
۷۹ ۲۳-۳ - خلاصه، جمع بندی و نتیجه گیری
۸۰ ۲۴-۳ - منابع و مآخذ مورد استفاده در این فصل
۸۲ فصل چهارم: بررسی مطالعات انجام شده در زمینه ی حقوق مالکیت معنوی
۸۳ ۱-۴ - مقدمه
۸۳ ۲-۴ - مطالعات داخلی
۸۸ ۳-۴ - مطالعات خارجی
۹۹ ۴-۴ - شواهد ویژه ی کشورها
۱۰۱ ۵-۴ - خلاصه، جمع بندی و نتیجه گیری
۱۰۳ ۶-۴ - منابع و مآخذ مورد استفاده در این فصل
۱۰۴ فصل پنجم: روش شناسی و ارائه ی مدل
۱۰۵ ۱-۵ - مقدمه
۱۰۵ ۲-۵ - متدولوژی
۱۰۸ ۳-۵ - ارائه ی الگو
۱۰۹ ۴-۵ - برآورد مدل
۱۱۰ ۱-۴-۵ - آزمون ایستایی
۱۱۰ ۲-۴-۵ - آزمون ریشه واحد بر روی داده ها
۱۱۴ ۳-۴-۵ - آزمون هم انباشتگی
۱۱۶ ۴-۴-۵ - آزمون تشخیص مدل
۱۲۱ ۵-۴-۵ - آزمون انتخاب بین Fixed Effect و Random Effect در برآورد الگوی پانل ..
۱۲۵ ۵-۵ - نتایج برآورد و تحلیل ضرایب الگو
۱۳۰ ۶-۵ - خلاصه، جمع بندی و نتیجه گیری
۱۳۱ ۷-۵ - منابع و مآخذ مورد استفاده در این فصل

۱۳۲ فصل ششم: نتیجه گیری و پیشنهادهای سیاستی
۱۳۳ ۱-۶- خلاصه و نتایج
۱۳۵ ۲-۶- آزمون فرضیه
۱۳۶ ۳-۶- پیشنهادهای سیاستی
۱۳۸ ۴-۶- پیشنهاد برای مطالعات آبی
۱۳۹ منابع فارسی:
۱۴۲ منابع برای مطالعه ی بیشتر:
۱۴۴ منابع انگلیسی:
۱۴۵ منابع برای مطالعه ی بیشتر:
۱۵۲ پیوست ها
۱۵۲ ضمیمه ی ۱: متغیرهای مورد استفاده، شرح متغیر و منبع آماری مورد استفاده
۱۵۳ ضمیمه ی ۲: کشورهای مورد استفاده در این پایان نامه
۱۵۴ ضمیمه ی ۳: نتایج تخمین ها به تفکیک کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه
۱۵۸ ضمیمه ی ۴: داده های مورد استفاده در پایان نامه

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۱۱۱	۱-۵- آزمون مانایی برای DOMPAT
۱۱۲	۲-۵- آزمون مانایی برای FORPAT
۱۱۲	۳-۵- آزمون مانایی برای INITGDP
۱۱۳	۴-۵- آزمون مانایی برای IPR
۱۱۳	۵-۵- آزمون مانایی برای SYR15
۱۱۴	۶-۵- آزمون مانایی برای TRADE
۱۱۵	۷-۵- آزمون Co integration برای پتنت داخلی
۱۱۶	۸-۵- آزمون Co integration برای پتنت خارجی
۱۱۷	۹-۵- آزمون Pool برای DOMPAT
۱۱۸	۱۰-۵- آزمون Pool برای FORPAT
۱۱۹	۱۱-۵- آزمون Panel برای DOMPAT بصورت Fixed Effect
۱۲۰	۱۲-۵- آزمون Panel برای FORPAT بصورت Fixed Effect
۱۲۳	۱۳-۵- آزمون هاسمن برای پتنت داخلی
۱۲۴	۱۴-۵- آزمون هاسمن برای پتنت خارجی
۱۲۸	۱۵-۵- نتایج تخمین برای پتنت داخلی و برای همه ی کشورها
۱۲۹	۱۶-۵- نتایج تخمین برای پتنت خارجی و برای همه ی کشورها
۱۵۴	ض ۱-۳- نتایج تخمین برای پتنت داخلی و برای کشورهای توسعه یافته
۱۵۵	ض ۲-۳- نتایج تخمین برای پتنت داخلی و برای کشورهای در حال توسعه
۱۵۶	ض ۳-۳- نتایج تخمین برای پتنت خارجی و برای کشورهای توسعه یافته
۱۵۷	ض ۴-۳- نتایج تخمین برای پتنت خارجی و برای کشورهای در حال توسعه

فهرست علائم

نشانه	علامت
حقوق مالکیت معنوی (فکری)	IPR
سرمایه گذاری مستقیم خارجی	FDI
سازمان تجارت جهانی	WTO
سازمان جهانی مالکیت معنوی	WIPO
جنبه های تجاری حقوق مالکیت معنوی	TRIPS
شاخص های توسعه ی جهانی	WDI
تحقیق و توسعه	R&D

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

تحول زندگی بشر امروزی، تخصصی شدن مشاغل اجتماعی و علوم، پیچیدگی روابط اقتصادی و پیشرفت های شگفت انگیز ارتباطات و فن آوری از جمله عوامل رشد و ارتقاء جایگاه رشته ی حقوق مالکیت معنوی و موجب آن شده که امروزه مالکیت معنوی یا فکری ارزش اقتصادی پیدا کند. زیرا صاحبان آثار همچون نویسندگان و مخترعان و ... فرصت آن را ندارند که برای امرار معاش به کارهای اقتصادی بپردازند، از این رو باید افزون بر اغراض معنوی و اخلاقی سود مادی و اقتصادی آنها نیز در نظر گرفته شود. با افزایش توجه به اقتصاد دانایی محور در کشورهای مختلف، نقش مالکیت معنوی در خلق ثروت، رشد و توسعه ی اقتصادی از طریق کاربرد فناوری های جدید، اهمیت می یابد. حقوق مالکیت معنوی، یک فرد یا سازمان را قادر می سازد تا بتواند از نوآوری های خود ارزش افزوده ایجاد کند.

مسأله ی حقوق مالکیت معنوی یا حقوق مالکیت فکری در جهان امروز از اهمیت زیادی برخوردار شده تا جایی که به عنوان شعبه ای مهم از رشته های حقوق خودنمایی کرده است و در برخی کشورها نظیر چین در مقطع دکتری، رشته ی تخصصی با این نام وجود دارد. (رحیمی و سلطانی، ص ۱۳۴)

امروزه سهم دانش و تحقیق و توسعه در تولید کالاها و خدمات به سرعت در حال افزایش است و تنها طریق حقوقی برای حمایت از دانش و نوآوری های حاصل از تحقیق و توسعه که در کالاها و خدمات گوناگون، اعم از صنعتی، کشاورزی، معدنی و حتی کالاهای هنری و فرهنگی نیز متبلور می شود، حقوق مالکیت معنوی است. این مالکیت ها خود سرمایه ای جدای از سرمایه های مادی بنگاه است و ارزش آنها در برخی موارد حتی از سرمایه های مادی بنگاه بیشتر است. (طارم سری، ص ۵۷)

به موضوع حقوق مالکیت معنوی از ابعاد گوناگونی می توان نگریست. در کتب فقهی سعی شده تا مبانی و طرق و ادله ی فقهی، که می توان در مشروعیت و اعتباربخشیدن شرعی به این مالکیتها و حقوق به کار گرفت، بررسی و گردآوری شود. در متون حقوقی سعی شده با تعریف این حق و ایجاد ضمانت اجرا برای آن و با مربوط دانستن حقوق مالکیت معنوی به حقوق بشر آنها توجیه نمایند. در این مطالعه سعی شده است به زبان اقتصادی اثر بخشی و

مفید بودن اقتصادی حفاظت بیشتر از حقوق مالکیت معنوی برای کشور استنباط شود و با توجه به منابع اطلاعاتی در دسترس به نظر می‌رسد اولین تلاش از این منظر باشد.

۱-۲- تعریف مسئله و بیان سؤالهای اصلی تحقیق

بحث بر سر اینکه آیا عضویت در قراردادهای بین‌المللی راجع به حقوق مالکیت معنوی به نفع ایران است، یا اینکه مردم را متحمل هزینه‌های اضافی می‌کند ادامه دارد. ویپو (سازمان جهانی مالکیت معنوی) ۲۷ معاهده، موافقت‌نامه، پروتکل، و پیمان‌نامه‌ی جهانی را پوشش می‌دهد که ایران تاکنون، ۱۰ معاهده، پروتکل و پیمان‌نامه آن را امضاء کرده است، لیکن هنوز به عضویت (معاهده برن) مبتنی بر حفظ مالکیت معنوی آثار هنری و ادبی که یکی از موارد ۲۷ گانه است در نیامده است. این شاید مشکل حادی نباشد، اما مسئله وقتی جدی‌تر می‌شود که ایران درخواست عضویت در سازمان جهانی تجارت (WTO) را دارد، و یکی از پیش‌شرط‌های عضویت در WTO پذیرش کنوانسیون‌های جهانی مرتبط با حقوق مالکیت معنوی است. در حال حاضر اکثر کشورهای جهان به سازمان جهانی تجارت پیوسته‌اند و بیش از ۹۷ درصد از تجارت جهانی توسط این کشورها صورت می‌گیرد و عملاً کشورهای غیرعضو در موقعیتی نیستند که بتوانند نقش قابل توجهی در تجارت جهانی داشته باشند. کشور ما از جمله کشورهایی است که تقاضای عضویت در سازمان جهانی تجارت را دارد و اگرچه چندین بار است که تقاضای عضویتش با مخالفت مواجه شده ولی بالاخره در آینده این الحاق صورت خواهد گرفت. زمانی بحث از این بود که ما به سازمان جهانی تجارت بپیوندیم یا خیر؟ و در این رابطه عده‌ای موافق بودند و عده‌ای مخالف. به نظر می‌رسد در حال حاضر این مسئله به یک الزام تبدیل شده و به جای طرح مباحثی چون الحاق یا عدم الحاق باید ببینیم که در صورت الحاق، اقتصاد دچار چه تحولاتی خواهد شد؟ چه سیاست‌ها و برنامه‌هایی باید اتخاذ کنیم که در صورت الحاق، آمادگی لازم را داشته و اقتصاد با کمترین بحران و هزینه مواجه گردد؟

در این تحقیق به دنبال پاسخ به سؤالهای زیر هستیم:

- ۱- آیا حفاظت قویتر از حقوق مالکیت معنوی ثبت اختراع داخلی را افزایش می‌دهد؟
- ۲- آیا رابطه‌ای بین سطح توسعه یافتگی کشورها و اختراع در آن کشورها وجود دارد؟
- ۳- آیا تقویت حقوق مالکیت معنوی انتقال تکنولوژی بین‌المللی را گسترش می‌دهد؟

۳-۱- سابقه و ضرورت انجام تحقیق

حقوق مالکیت معنوی متأسفانه واژه ای غریب برای مردم کشور ماست، حتی برای دانشجویان رشته اقتصاد. از مرور متون مربوطه درمی یابیم که تعریف و تضمین این حقوق چالشی است که فراروی کشورهای پیشرفته و مخترعین و نوابغ آنها قرار گرفته است. آثار ادبی و هنری، و همچنین اختراعات و اکتشافهای بشری که در هر کشوری پدید می آید، به سرعت و در کمترین زمان از طریق ارتباطی و رسانه های همگانی نوین به کشورهای دیگر راه می یابند. تکنولوژی های جدید و شیوه های نوین تبادل اطلاعات، بویژه ابزارهای الکترونیکی و بهره گیری از امکانات رایانه ای و ماهواره ای، انتقال پدیده های علمی و فنی و آفریده های فرهنگی را به سراسر جهان آسان کرده است. بر همین اساس، تعدی به حقوق پدیدآورندگان آثار علمی و فنی فزونی یافته و حقوق مالکیت‌های فکری حساسیت بیشتری پیدا کرده و توجه قانونگذاران و زمامداران کشورها را بیش از پیش به خود جلب کرده است.

ایران طبق سند چشم انداز ترسیم شده اش و تا سال ۱۴۰۴ هجری شمسی قرار است به کشوری پیشرفته و قدرت اول منطقه تبدیل گردد، بنابراین لازم بلکه واجب است مشکلات ساختاری خود را حل کرده و نهادها و قوانین مورد نیاز برای رسیدن به این امر را پیش بینی کند. حقوق مالکیت معنوی یکی از مهمترین همین قوانین است که بایستی تدوین شود، ضمانت اجرای قوی داشته باشد و نهادهای مرتبط با آن به درستی شکل گیرد.

بررسی ها و مشاهدات ما نشان می دهد که در ایران تاکنون مطالعات اقتصادی زیادی در این زمینه صورت نگرفته و کارهای انجام شده در این حوزه از دید حقوقی و یا از منظر فقه اسلامی بوده است و در هر حال فاقد بررسی های اقتصادسنجی بوده است. با توجه به اینکه در فصلی جداگانه و بصورت مبسوط پیشینه ی تحقیق آورده شده است در اینجا به چند نمونه اکتفا می شود. خدیجه نصراللهی (۱۳۸۶) در مقاله ای به ضرورت اصلاحات قضایی در حوزه ی اقتصاد پرداخته است. مسعود طارم سری (۱۳۸۵) نقش حمایت از حقوق مالکیت فکری در توسعه صادرات با رویکرد زنجیره تأمین را بررسی کرده و مریم شیخی (۱۳۸۵) ضمانت اجراهای گمرکی نقض حقوق مالکیت صنعتی را با مطالعه ای تطبیقی ارئه داده است.

در خارج از کشور و به خصوص از سوی اقتصاددانان مطالعات زیادی صورت گرفته است؛ گلس و سچی (۱۹۹۵) تأثیر حمایت از حقوق مالکیت فکری محکم تر در جنوب روی نرخ اختراع در شمال را با در نظر گرفتن جعل و FDI به عنوان مجاری انتقال تکنولوژی بررسی کردند.

گیفانگ یانگ (۱۹۹۸) در تز دکترای خود حقوق مالکیت فکری، پروانه بهره برداری، و رشد اقتصادی در مدل‌های تعادل عمومی شمال - جنوب پویا را به راهنمایی دکتر ماسکوس بررسی کرده است. ماسکوس در سال ۱۹۹۸ تأثیر حقوق مالکیت معنوی بر روی درخواست های پتنت، فروشهای شعبه، صادرات و دارائی شعبه را بررسی کرده است. اسمیت (۲۰۰۱) تأثیر همزمان حفاظت از IPR روی صادرات ایالات متحده، فروش های شعبه و جواز دادن به بنگاههای خارجی غیر عضو را مد نظر قرار داده است. ام سی کالمن (۲۰۰۵) با تخمین یک مدل رشد درونزا برای ۲۷ کشور توسعه یافته به دنبال کمی کردن تأثیر TRIPS^۱ بود. فالوی و فاستر (۲۰۰۶) در مقاله ای نقش حقوق مالکیت معنوی در انتقال تکنولوژی و رشد اقتصادی را بررسی کرده اند.

۴-۱- فرضیه ها

فرضیاتی که در این تحقیق در پی آزمون آنها هستیم عبارتند از:

- ۱- حفاظت قویتر از حقوق مالکیت معنوی (IPR) ثبت اختراع داخلی را افزایش می دهد.
- ۲- حفاظت قویتر از IPR منجر به افزایش انتقال تکنولوژی بین المللی می شود.
- ۳- هر چه سطح توسعه یافتگی کشورها بیشتر باشد اختراع در آن کشورها بیشتر رخ می دهد.

۵-۱- هدف ها

هدف از انجام این تحقیق این است که بررسی کنیم در کشورهای مختلف اعم از توسعه یافته و در حال توسعه آیا حفاظت از حقوق مالکیت معنوی، اختراع داخلی و رشد اقتصادی را افزایش می دهد و یا اینکه هزینه های اضافی به آنها تحمیل می کند. هدف دیگری که از انجام این تحقیق متصور است، بررسی این موضوع است که آیا در سطح بین المللی حفاظت قویتر از حقوق مالکیت معنوی، با افزایش انگیزه ها، انتقال تکنولوژی را افزایش می دهد، و یا اینکه با انحصاری کردن علم و تکنولوژی، منجر به محدود تر شدن انتقال آن و در نتیجه کاهش رقابت می شود.

^۱ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights

نتیجه ی این تحقیق می تواند یافته ای در جهت تصمیم به پیوستن یا نپیوستن به قراردادهای بین المللی در زمینه حقوق مالکیت معنوی برای تصمیم گیرندگان کشور باشد.

به عنوان اهداف فرعی ما به دنبال این هستیم که آیا سطح توسعه یافتگی کشور، میزان توانایی کشور برای جعل اختراعات و درجه ی باز بودن اقتصادی کشور روی اختراع و انتقال تکنولوژی تأثیرگذار است یا نه و اگر تأثیرگذار است این تأثیر در چه جهتی است.

۱-۶- کاربرد تحقیق حاضر

با توجه به اینکه این تحقیق آغازی در راه تبیین و تفهیم حقوق مالکیت معنوی است، امیدواریم مبنا و پایه ای برای پژوهش های بعدی باشد و با توجه به اینکه ایران تاکنون به بسیاری از موافقتنامه های بین المللی در این زمینه نپیوسته است، بر اساس این مطالعات توجیه لازم ارائه گردد.

۱-۷- استفاده کنندگان از نتایج پایان نامه

- ۱- اداره ثبت اسناد و املاک کشور به عنوان متولی امر حقوق مالکیت معنوی در کشور.
- ۲- نمایندگان مجلس به عنوان نمایندگان قانگذار اقتصادی در کشور.
- ۳- قوه ی قضائیه به عنوان ضامن اجرای قوانین.
- ۴- وزارت اموراقتصادی و دارائی به عنوان تصمیم گیرنده ی اصلی اقتصاد کشور.
- ۵- وزارت بازرگانی به عنوان کلیددار دروازه های ورود و خروج تکنولوژی به کشور.

۸-۱- نوآوری طرح

با توجه به منابع اطلاعاتی در دسترس نگارنده به نظر می رسد این پایان نامه اولین مطالعه در ایران باشد که از دید اقتصادی و با استفاده از مدل‌های اقتصادسنجی به موضوع حقوق مالکیت معنوی که یک رشته ی بین رشته ای (اقتصاد و حقوق) است می پردازد. در این پژوهش قرار است از پنل دیتا، که ابزاری قوی و قابل اطمینان در حالت دسترسی محدود به اطلاعات است، برای جمع آوری و تحلیل داده ها استفاده شود.

۹-۱- روش انجام تحقیق

روشی که در این پژوهش به منظور دستیابی به اهداف و آزمون فرضیات آن در نظر گرفته شده است، دربرگیرنده طیف گسترده ای از مطالعات کتابخانه ای، بررسی اسنادی، استفاده از شاخصهای اقتصادی و آماری و کاربرد روشهای اقتصادسنجی به منظور تخمین مدل تحقیق می باشد. به طور کلی از نرم افزار Office و Eviews به منظور دستیابی به نتایج مدل استفاده می شود.

این تحقیق بصورت کار کتابخانه ای به جمع آوری نظریه ها، تعریف ها و سابقه ی موضوع می پردازد. گردآوری اطلاعات آماری از منابع مورد تأیید صورت می پذیرد و سپس با استفاده از تکنیک های اقتصادسنجی از جمله پنل دیتا مورد تحلیل و ارزیابی قرار می گیرد.

۱۰-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات

برای گردآوری اطلاعات از داده های شاخص های توسعه ی جهانی (World Development Indicators) استفاده شده است. داده ها در ۴ دوره ی پنج ساله و از سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۵ گردآوری شده است. داده ها مربوط به شاخص گینارت و پارک که نمایانگر حقوق مالکیت معنوی در کشورهای مختلف است و هر پنج سال یک بار محاسبه شده است، از سایت اینترنتی آقای پارک (<http://www1.american.edu/cas/econ/faculty/park.htm>) دریافت گردیده است. لازم به ذکر است که آخرین سالی که شاخص برای آن محاسبه شده سال ۲۰۰۵ بوده است و به همین دلیل داده های این پژوهش تا سال ۲۰۰۵ در نظر گرفته شده است.